

Is *Sinn* in Frege's zin wel het juiste niveau van betekenis om het intersubjectieve karakter van kennis te garanderen?

1.0 Inleiding

Om de Vraagstelling in de aanhef te kunnen begrijpen is het nodig iets over de filosofie van Frege te weten. Daarom zal ik nu eerst een globale inleiding in het werk en de Filosofie van Frege geven. Vervolgens zal getracht worden een antwoord op de vraag te formuleren.

2.0 De Filosofie van Gottlob Frege;

Gottlob Frege professor in de Mathematica aan de Universiteit van Jena werd geboren in 1848 in Wismar, Mecklenburg-schwerin, nu Noord Duitsland. Hij had tussen 1869 en 1873 onderricht gekregen aan de Universiteiten van Jena en Göttingen in Wiskunde, Natuurkunde, Scheikunde en filosofie. Frege was primair een Mathematicus en had zich reeds in het begin van zijn loopbaan ten doel gesteld de fundamentele te leggen voor de Wiskunde. Hij was als aanhanger van het Logicisme ervan overtuigd, net als Leibniz, dat de waarheden van de wiskunde feitelijk logische analytische objectieve waarheden zijn. Dit in tegenstelling tot Kant die dacht dat mathematische kennis was gebaseerd op pure intuïtie.

Frege wilde met behulp van logische theorema's de Wiskundige theorema's afleiden. Zo was een van de fundamentele zaken waar Frege's zorgen naar uitgingen de notie van een mathematisch bewijs. Die moesten in zijn ogen duidelijk zijn en gehoorzamen aan de wetten van de logica. Edoch in die dagen was het onmogelijk veel mathematische premissen te formaliseren omdat men alleen gebruik kon maken van de daarvoor ontoereikende traditionele Aristotelianse Logica. Zo ontbrak het deze logica bijvoorbeeld aan de mogelijkheid te kwantificeren.

2.1 Logische Taal:

Ten einde zijn programma van fundering te bevredigen ontwikkelde hij allereerst een nieuwe Logische Taal gefundeerd op Axioma's en regels voor afleiding en introduceerde daarin tevens voor het eerst de mogelijkheid van kwantificatie. Dit was mogelijk geworden doordat hij een Predikaat opvatte als een functie, een uit de wiskunde bekende operatie.

2.2 Functies:

Een functie is een operatie welke toegepast op een of meerdere objecten (argumenten) een ander object (de functiewaarde) levert. Zo is $f(x)$ de waarde van de functie voor het argument x . De vierkantswortel kan worden gespecificeerd door te schrijven x^2 . Soms om absoluut duidelijk te maken dat het de functiewaarde is waaraan wordt gerefereerd i.p.v. aan een van zijn waarden, wordt de notatie $\lambda x.x^2$ gebruikt. In deze notatie is 'x' gebonden terwijl ' x^2 ' vrij is. Als voorbeeld verwijst 3² naar het nummer 9 welke de waarde is van de functie $\lambda x.x^2$ voor 3 als argument.

Men kan ook denken aan expressies als 'de hoofdstad van' naar analogie van 'het kwadraat van'. Dus 'de hoofdstad van Frankrijk' verwijst naar Parijs.

Frege benadrukte dat de analogie verder kan worden uitgebreid tot expressies als 'is een berg' te zien als een onverzadigde functie welke voor een object als argument een waarheidswaarde oplevert. Dus 'Everest is een berg' zijnde een ware zin wordt gezegd te verwijzen naar de waarheidswaarde Waar. en 'Londen is een berg' (zijnde een onware zin) verwijst naar de waarheidswaarde Onwaar.

Frege presenteerde in 1879 dit nieuwe logische systeem, wat afgezien van de notatie-vorm tot op de dag van vandaag in grotendeels ongewijzigde vorm wordt gebruikt, met negaties, implicaties, universele kwantoren en de ideeën van de waarheidstabellen, in zijn eerste belangrijke boek genaamd 'begriffsschrift' ⁽¹⁾. Frege heeft met dit werk een belangrijk zo niet zijn belangrijkste werk voor de Filosofie geleverd.

2.3 Getallenleer

Zijn volgende Werk wat hij in 1884 uitbrengt is 'Grundlagen der Arithmetik' ⁽²⁾ waarin hij een begin maakt met de Axiomatische logische fundering van de Mathematica.

Na eerst zijn Agenda in dit boek te hebben gesteld, kijkt Frege naar de bijdrage van eerdere mathematiëci ten aanzien van twee fundamentele vragen:

Wat zijn getallen? Wat is de aard van rekenkundige waarheid?

In 'Grundlagen ..' haalt hij alle eerdere pogingen om deze vragen te beantwoorden met een briljante helderheid onderuit. Alle pogingen vóór Frege om het begrip 'getal' te definiëren bevatten logische fouten. De eerdere definities hadden het idee van 'getal' verward met dat van pluraliteit. De pluraliteit 'twee' verwijst naar een verzameling van twee objecten, bijvoorbeeld twee stoelen, twee borden etc. Het getal 'twee' echter is de klasse van alle instanties van de 'pluraliteit twee' en is dus een 'pluraliteit van pluraliteiten'

Frege gaat dan vervolgens in 'Grundlagen ...' verder met het geven van zijn definities basis concepten van de rekenkunde (aritmética) gebaseerd louter op de logica. Van hieruit deduceert hij ook weer louter op basis van de logica de basis axioma's van de rekenkunde.

Het concept van de natuurlijke getallen krijgt met de ,reeds in Begriff gegeven, definitie van een xRy relatie (x is een voorvader van Y in de R series) een stevige basis. (ancestral of the Relation R) . Stel dat a de vader is van b , b de vader van c , c de vader van d . dan zorgt Frege's definitie van 'x is de voorvader van y in de vaderschap series' ervoor dat a een voorvader van b,c en d is, dat b een voorvader van c en d is en dat c een voorvader van d is.

2.4 Filosofische beginselen

Frege formuleerde drie van andere contemporaine filosofische stromingen te onderscheiden beginselen voor de aanpak van wijsgerige problemen:

1. Maak een scherp onderscheid tussen het psychologische en het logische. Het subjectieve en objectieve. De Logica is niet een tak van de descriptieve psychologie maar een normatieve leer waarvan de normen gevonden worden in een platoons derde rijk.
2. De betekenis van woorden moet in samenhang met de context worden geanalyseerd. Context beginsel.
3. Het onderscheid tussen begrip en object moet worden bewaakt. Frege beschouwt hiertoe het predikaat als een functie die een object als argument behoeft om een waarheidswaarde als functiewaarde te genereren.

2.5 TaalFilosofie

Tijdens zijn voortgang van zijn onderzoek in mathematica en logica was Frege niet alleen geleid een ontologie van functies en objecten te ontwikkelen maar ook een Taal filosofie. Mogelijk ten einde zijn onderzoek in de mathematica te grondvesten

Taal filosofie is een benadering tot de filosofie die stelt dat een zorgvuldige studie van de ontwikkeling en het gebruik van de taal licht kan werpen op filosofische problemen en deze soms zelfs kan oplossen.

Het is in de 'Grundlagen ...' dat Frege voor het eerst toont wat de Taal filosofische wending is gaan heten. In antwoord op de vraag ' Wat is een getal' stelt hij ; dat een getal alleen in de context van een zin een betekenis heeft en dat we dus de vraag kunnen beantwoorden door de betekenis van de context op te helderen. Dit is onder de begripsnaam contextbeginsel bekend geworden.

In Frege's ontologie stelt hij het bestaan van twee speciale objecten 'de True ' (De Waar) en 'de False' (De Onwaar) en definieert concepten als een bepaald soort functies welke objecten (zijnde de argumenten van het concept) relateren aan de waarheidswaarden, *de True* of *de False* (zijnde de conceptwaarde behorende bij de argumenten).

De extensie van een concept bevat volgens Frege die objecten die als argument van het concept het concept de waarde Waar geeft (ingedeeld bij, *de True*) .

Hij neemt ook aan dat existentie niet een eigenschap van een object is maar een eigenschap van concepten. Het is de eigenschap welke een concept heeft in het geval het een niet lege extensie heeft (in het geval het een object indeelt bij *de True*). Het feit dat de extensie van marsmannetjes leeg is ligt ten grondslag aan de gewone claim, marsmannetjes bestaan niet.

2.6 Sinn, Bedeutung en voorstelling

Frege ontvouwt zijn Taalfilosofie verder in 'Über Sin und Bedeutung' ⁽⁴⁾. Hierin gaat hij op onderzoek naar de betekenis van woorden en zinnen. Hij doet dat in de aanvang van zijn artikel aan de hand van identiteitsbeweringen.

Stel we hebben het teken 'a' en het teken 'b' die beiden denotaties zijn (beiden ergens naar verwijzen). Neem nu de identiteitsbeweringen 'a=b' en 'a=a'.

Frege neemt aan dat de zin van de vorm 'a=b' waar is desda (dan en slechts dan alleen) als het object waar a naar verwijst identiek is aan het object waar b naar verwijst. Dus de waarheid vereist dat de expressies geflankeerd door het identiteitsteken '=' naar het zelfde object verwijzen.

Maar met betrekking tot de waarheid, is de waarheidsconditie van 'a=b' niet anders dan die van 'a=a'

'a=b' is een identiteits equivalentie welke ons iets nieuws kan leren. Echter 'a=a' is a-priori en kan naar Kant analytische en zelfinzichtelijk worden genoemd.

Nu zijn 'a=b' en 'a=a' klaarblijkelijk zinnen met verschillende cognitieve significantie. Maar hoe kan dit als 'a' en 'b' dezelfde denotatie (verwijzing) hebben.

Een ander probleem waar Frege de aandacht op vestigt is die van de propositionele melding van houding (propositional Attitude Reports)

Dit is een psychologische relatie tussen een persoon en een propositie. Ze hebben de vorm:

- x gelooft p
 - x wenst p
 - x weet p
- etc.

Als we in het eerste voorbeeld de variabele 'x' vervangen door de naam van een persoon 'Gottlob' en de variabele p door een zin 'de morgenster is een planeet' dan krijgen we de specifieke melding

Gottlob gelooft, de morgenster is een planeet ,

Het principe van substitutie stelt nu dat als een naam n verschijnt in een ware zin S , en de identiteitszin n=m waar is, dan mag de naam n door de naam m worden vervangen.

Van S(n) en n=m leidt af S(m)

Dus :

De morgenster is een planeet
De morgenster is de avondster
De avondster is een planeet

Het principe lijkt het idee in te vangen dat als we iets waars zeggen over een object dat zelfs als we de naam waarmee we naar het object verwijzen veranderen door een andere naam die ook naar dat object verwijst, we nog steeds iets waars over dat object zeggen.

Nu merkte Frege het volgende tegenvoorbeeld op:

Gottlob gelooft, de morgenster is een planeet
de morgenster = de avondster
Gottlob gelooft, de avondster is een planeet

Deze redenering is niet geldig. Er zijn omstandigheden waarin de premissen waar zijn maar de conclusie onjuist. In het geval dat Gottlob niet weet dat de morgenster en de avondster naar één en het zelfde object verwijzen kan het zijn dat hij wel gelooft dat de morgenster een planeet is maar niet de avondster. Het lijkt er op dat het principe van Substitutie niet geldt in het geval van de 'propositionele attitude reports'. De vraag is wat dat dan veroorzaakt. Alles wat we hebben gedaan is de naam waarmee we naar de planeet Venus verwijzen hebben gewijzigd.

Om deze problemen te verklaren stelde Frege dat namen niet alleen een betekenis (verwijzing) hebben maar ook een *Sinn* (betekenisinhoud).

Hij schrijft :

'Een eigenaam (woord, teken, tekenverbinding, uitdrukking) drukt zijn betekenisinhoud (Sinn) uit, verwijst naar of duidt zijn verwijzing (bedeutung) aan. We drukken met een teken een betekenisinhoud (sinn) uit en duiden daarmee een verwijzing (bedeutung) aan.'

De *Sinn* is de 'Art des Gegebenseins' de manier waarop de *Bedeutung* (de verwijzing naar het object) ons gegeven is.

Zo hebben de eigennamen 'morgenster' en 'avondster' een zelfde *Bedeutung*, ze verwijzen beiden naar Venus, maar ze hebben een verschillende *Sinn*. De verwijzing naar Venus is ons met 'morgenster' en 'avondster' op twee verschillende manieren gegeven.

De *Sinn* neemt de cognitieve significantie voor z'n rekening, het is de wijze waarop men zich een denkbeeld vormt van de verwijzing (bedeutung)

Frege past niet alleen *Sinn* en *Bedeutung* toe op eigennamen maar ook op zinnen.

Waar bij een eigenaam van een object, Frege de *Sinn* gelijk stelt met de aard van het gegeven zijn en de *Bedeutung* met de verwijzing naar het object stelt hij dat de *Sinn* van een zin de gedachte is en de betekenis de waarheidswaarde van die zin. De waarheidswaarde is een soort Platonisch object en hij noemt de twee mogelijkheden; 'De Waar' en 'De Onwaar'. Merk in het laatste geval de analogie op met Frege's opvatting over een predikaat als functie (concept) waarin de functiewaarde die toegevoegd wordt aan een argument (het object) gelijk is aan de waarheidswaarde.

De zin 'gras is groen' verwijst volgens Frege naar *De Waar* (Dit is een soort Platonisch object waar alle ware proposities naar verwijzen). De zin 'gras is zwart' verwijst naar *De onwaar*.

Waarom stelt Frege zoiets ogenschijnlijk vreemds? Grotendeels vanwege zijn gezichtspunt t.a.v. de compositionaliteit van *Sinn* en *Bedeutung*. Frege geloofde dat de *Sinn* (betekenis) en de *Bedeutung* (verwijzing) van een zin samengesteld is uit de *Sinn* en betekenis van de delen. Als we nu delen van de zin uitwisselen met delen die dezelfde *Bedeutung* maar verschillende *Sinn* hebben ('morgenster' verwisselen voor 'Venus') dan krijgen we een nieuwe gedachte maar geen andere waarheidswaarde.

Gebruik makende van dit compositionaliteits principe beschouwd Frege dit als bewijs dat de *Sinn* van de gehele zin de gedachte of propositie is die het uitdrukt.

Als we een deel van de zin verwisselen met een expressie met een andere verwijzing ('morgenster' vervullen voor 'Mars') dan kan de waarheidswaarde van de zin veranderen van waar naar onwaar. Weer gebruik makende van het compositionaliteit principe concludeerde Frege dat de verwijzing van de zin zelf een waarheidswaarde moest zijn omdat die veranderd als we een term verwisselen met een met een andere verwijzing.

Met het onderscheid tussen *Sinn* en *Bedeutung* kan Frege het verschil in cognitieve significantie tussen de twee vormen van de identiteits beweringen 'a=a' en 'a=b' verklaren. De *Sinn* van een gehele zin is vanuit Frege's gezichtspunt een functie van de *Sinn* van z'n delen. Omdat de *Sinn* van 'a' verschilt met die van 'b' (hun betekenissen zijn gelijk) welke de componenten van 'a=a' en 'a=b' zijn, is de *Sinn* van de twee expressies verschillend. Omdat de *Sinn* voor de cognitieve significantie staat, heeft Frege een verklaring voor het verschil in cognitieve significantie tussen 'a=a' en 'a=b'.

Verder stelde Frege dat als een term (naam of omschrijving) een propositionele attitude werkwoord volgt het niet langer verwijst naar waar het normaal verwijst. In plaats daarvan stelt Frege, dat in zo'n context, een term naar z'n *Sinn* verwijst. Dit verklaart dan waarom het principe van substitutie dat zegt dat we termen met eenzelfde verwijzing mogen uitwisselen, in deze context faalt. In het voorbeeld hebben weliswaar de morgenster en de avondster eenzelfde *Bedeutung* (verwijzing) maar niet een zelfde *Sinn* (betekenis). Daar in de propositionele attitude verklaring de verwijzing niet de gelijke *Bedeutung* maar het de verschillende *Sinn* betreft zijn de twee expressies niet hetzelfde en is er derhalve geen reden aan te nemen dat door substitutie de waarheidswaarde van de expressie blijft behouden.

In 1893 Publiceerde Frege 'Die Grundgesetze der Arithmetik, Volume 1'⁽³⁾ waarin hij nu de formele *axiomatisering* van de rekenkunde presenteert. De belangrijkste component in dit eerste deel was de natuurlijk getal theorie en in latere delen had Frege bedoeld het werk uit te breiden naar Reële getallen.

Frege's benadering van een logische analyse van de natuurlijke getallen, oneindigheid en mathematische inductie waren baanbrekend en zijn op z'n minst van belang voor de wiskunde. Vóór 1902 moest Frege ook gedacht hebben dat het 'm gelukt was om te laten zien dat de grondregels van de Rekenkunde als louter logische waarheden konden worden begrepen. Edoch Frege's definitie van getallen leunde zwaar op de notie van klassen.

Op 16 Juni 1902 toen het tweede deel van *Grundgesetze* al bij de drukker lag kreeg Frege een brief van Russel die hem er op attent maakte dat een van zijn Axioma's van Volume 1, axioma V, dat de introductie van predikaten regelde een paradox mogelijk maakte. Russel toonde aan dat het axioma geen bezwaar maakte tegen het invoeren van een klasse van klassen die geen element zijn van zichzelf. Maar met de vraag of deze klasse een element is van zichzelf, wordt een paradox ingeluid. Frege zag zich genoodzaakt deze Russel Paradox te erkennen en probeerde met stutwerk dit probleem van inconsistentie te omzeilen. Echter hierdoor konden een aantal theorema's van Deel 1 geen doorgang meer vinden. Na Frege's dood toonde Leshniewski aan dat ook met de gewijzigde Axioma het systeem inconsistent was.

Frege was zeer aangeslagen door de hele affaire en publiceerde tot aan zijn pensioen in 1917 niet meer. In 1918 komt hij met 'Der Gedanke'⁽⁵⁾, een Taal filosofisch onderzoek naar de aard van de gedachte.

Hierin stelt hij dat de gedachte synoniem is met de *Sinn* (betekenisinhoud) van de zin is terwijl de *bedeutung* (verwijzing, betekenisomvang) de waarheidswaarde weergeeft. Frege maakt een duidelijk onderscheid tussen gedachten en voorstellingen. Een Voorstelling is een subjectieve innerlijke afbeelding, welke afhankelijk is van de anatomie en psychologie van de drager. Gedachten echter behoren niet tot de buitenwereld noch tot de binnen wereld maar tot een derde Rijk, een soort abstracte platonische ideeën wereld. Gedachten worden begrepen (das Fassen des Gedankens) de waarheidswaarde beoordeeld (das Urteilen) en geuit (das Behaupten) vanuit een (platonisch) abstract derde Rijk.

Frege overleed in 1925 op zesenzeventig jarige leeftijd. Ondanks het feit dat zijn poging om de Wiskunde te funderen op de Logica tevergeefs was, heeft hij toch een bijzonder bijdrage geleverd aan de Logica en de analytische Filosofie in het algemeen.

Gewapend met deze gegevens over de Filosofie van Frege gaan we de Vraagstelling van het Essay analyseren en proberen te beantwoorden.

3.0 De Vraagstelling:

Is Sinn in Frege's zin wel het juiste niveau van betekenis om het intersubjectieve karakter van kennis te garanderen?

Wat wordt bedoeld met deze vraagstelling?

De inhoud van het begrip *Sinn* is in het voorgaande globaal behandeld. Intersubjectief betekent onder andere; 'Geldig voor elk van een veelheid van subjecten' Bijvoorbeeld; Waterstofsulfide stinkt naar rotte eieren is intersubjectief omdat er algemene overeenstemming over deze waarheid is. 'Intersubjectieve Kennis' zou vrij vertaald kunnen worden met 'gedeelde Kennis'. Een ander woord voor garanderen is waarborgen.

De vraagstelling geparafraseerd levert ;

Is wat Frege bedoeld met *Sinn* wel datgene wat kan waarborgen dat kennis kan worden gedeeld en onafhankelijk is van verschillen tussen mensen onderling.

Welnu;

We zoeken nu binnen het werk van Frege naar een relatie tussen de *Sinn* en de aard van de hiermee neergelegde kennis.

Kennis beschouw ik als een verzameling ware gedachten dan wel een verzameling van ware proposities. Frege stelt in 'Die Gedanke' dat de gedachte behoort aan een derde rijk. Een derde rijk vergelijkbaar met een platonische ideeënwereld.

So scheint das Ergebnis zu sein: Die gedanken sind weder Dinge der Außenwelt noch Vorstellungen. Ein drittes Reich muß anerkannt werden. Was zu diesem gehört, stimmt mit den Vorstellungen darin überein, daß es nicht mit den Sinnen wahrgenommen werden kann, mit den Dingen aber darin, daß es keines Trägers bedarf, zu dessen bewußtseinsinhalte es gehört. So ist z.b. der Gedanke, den wir im pythagoreischen Lehrsatz aussprachen, zeitlos wahr, unabhängig davon wahr, ob irgend jemand ihn für wahr hält. Er bedarf Keines Trägers. Er is wahr nicht erst, seitdem er entdeckt worden ist, wie ein Planet, schon bevor jemand ihn gesehen hat, mit andern Planeten in Wechselwirkung gewesen ist.

--- uit 'Die Gedanke' blz. 43 ---

Frege stelt dus dat de gedachte tijdloos en drager-onafhankelijk is.

De koppeling tussen *Sinn* en gedachte wordt door Frege gemaakt met zijn opvatting dat de *Sinn* van een expressie een gedachte is.

Der Gedanke kann also nicht die Bedeutung des Satzes sein, vielmehr werden wir ihn als den Sinn aufzufassen haben.

--- uit 'Über Sinn und bedeutung' blz. 47 ---

Overigens stelt Frege dat alleen de gedachte, de *Sinn*, niet voldoende is om kennis uit te drukken.

Wenn nun der Wahrheitswert eines Satzes dessen Bedeutung ist, so haben einerseits alle wahren sätze dieselbe Bedeutungen, andererseits alle falschen. Wir sehen daraus, daß in der Bedeutung des Satzes alles einzelne verwischt ist. Es kann uns also niemals auf die Bedeutung eines Satzes allein ankommen: aber auch der bloße Gedanke gibt keine Erkenntnis, sondern erst der Gedanke zusammen mit seiner Bedeutung, d.h. Seine Wahrheitswerte. Urteilen kann als Fortschreiten von einem Gedanke zu seinem Wahrheitswerte gefaßt werden.

--- uit 'Über Sinn und bedeutung' blz. 50 ---

De *Sinn* (betekenis inhoud) van de zin is de gedachte. De *Bedeutung* (verwijzing) van de zin is de waarheidswaarde. De gedachte (*Sinn* van de zin) tezamen met een *Bedeutung* van die zin die een waarheidswaarde. Waar heeft, levert een ware gedachte, een ware propositie. Dus zowel *Sinn* (blote gedachte) als *bedeutung* (waarheidswaarde) zijn nodig om tot (ware) kennis te komen.

Frege gelooft nu dat de *Sinn* van een expressie (de gedachte) een platonische entiteit is welke we bevatten als we de betekenis van een expressie begrijpen.

Ze zijn platonisch in de zin dat ze eeuwig, immaterieel en (mind independent) geest onafhankelijk en objectief zijn.

Gedachte is *Sinn* is platonisch.

Frege gelooft dat de *Sinn* platonisch is omdat taal objectief is en omdat verschillende mensen over hetzelfde kunnen praten. Als jij en ik een propositie begrijpen, dan begrijpen we dezelfde propositie.

Als dit niet het geval was hoe zouden we dan zelfs kunnen communiceren? Als betekenissen psychologische entiteiten zijn. We zouden in onze hoofden allemaal van elkaar verschillende betekenissen hebben.

Frege trekt in zijn essay 'Über Sinn und Bedeutung' met deze argumenten fel van leer tegen het psychologisme. Psychologisme is de theorie dat psychologie het fundament is van de filosofie. Introspectie is de primaire methode van filosofisch onderzoek. J.S. Mills claimt dat alle mathematische axioma's en principes van de Logica worden blootgelegd door introspectie..... Psychologisme aldus Frege, vergist zich door de doelen van de gedachten te verwisselen met de psychologische processen die in onze hersenen plaatsvinden tijdens het denken. Het is dit anti-psychologisme dat Frege leidt naar het gezichtspunt dat de *Sinn* een platonische entiteit is.

In een eerste antwoord op de vraagstelling zien we dus; vanuit de visie van Frege, dat intersubjectieve kennis is gewaarborgd, omdat Frege, de gedachte, (de eenheid van kennis) dit is de *Sinn* van een zin, met de beoordeling van de waarheidswaarde (*bedeutung*) vanuit het derde rijk, een eeuwig immaterieel en geest-onafhankelijk karakter toedicht.

Edoch; Als we Frege's gezichtspunt m.b.t. de bron van deze objectiviteit, deze Platonische entiteit, accepteren dan dringt zich wel de vraag op hoe we zulke entiteiten begrijpen? Hoe kunnen we dingen over hen weten, hoe kunnen we ze herkennen?

Frege doet er in zijn genoemde artikelen 'Über Sinn und bedeutung' en 'Die Gedanke' geen nadere uitspraken over.

Om een idee te krijgen van zo'n derde Rijk welke sterke overeenkomsten vertoont met Plato's ideeënwereld kijken we eens naar laatstgenoemde;

Plato's ideeën wereld; Plato stelt 'Zij die het absolute en eeuwige en onveranderlijke zien kunnen worden geacht te kennen. Alleen ideeën zijn echt.' Plato lijkt hiermee te willen zeggen dat er objectieve normen bestaan die niet afhankelijk zijn van iemands beslissing. De definitie van een cirkel bijvoorbeeld is niet een arbitraire zaak. Door te zeggen dat alleen ideeën reëel zijn wil Plato zeggen dat er geen reële of onvervalste cirkel aan onze zintuigen (waarneming) wordt gepresenteerd; De reële cirkel is het idee van de cirkel, dat wordt bevat door de geest (mind).

In het begeleidend schrijven bij de opdracht van het Essay werd de vraagstelling ingeleid met de betwijfelende, sceptische opmerking dat 'ondanks het feit dat Frege in 'On sense and reference' stelt dat de *Sinn* 'gemeenschappelijk bezit van velen kan zijn' hij in 'der Gedanke' stelt dat dr. Lauben aan zichzelf op een geheel andere manier gegeven is dan aan anderen.'

Hier zou ik het volgende over willen zeggen.

Daar waar Frege stelt dat dr. Lauben aan zichzelf op een geheel andere manier gegeven is dan aan andere kunnen we ons afvragen of we hier niet te maken hebben met wat Frege noemt een voorstelling. En Intersubjectieve kennis zal zeker niet de voorstelling omvatten omdat zoals Frege toegeeft, deze voor ieder mens verschillend en dus subjectief is. Wat onder Intersubjectieve kennis valt is wat Frege met *Sinn* benoemt.

Het waarnemen van dr. Lauben door dr. Lauben is alleen mogelijk voor dr. Lauben en valt dus onder de voorstelling van dr. Lauben. Dit heeft geen intersubjectief maar een subjectief karakter. Echter het waarnemen van een Ik is mogelijk voor iedere valide volwassene en kan daarom wel onder het intersubjectieve karakter vallen en daarmee onder de *Sinn*.

Geen mens is gelijk!
noch het waarnemend apparaat als de 'Ik' die het gewaar wordt (waarneemt).

Toch is er volgens Frege wel degelijk een eeuwig onafhankelijk kennen, n.l in de Gedachte.

Om met de ideeën wereld van Plato te spreken, Ook al zijn er talloze bedden, er bestaat slechts één 'idee' of 'vorm' van een bed. Alle verschillende bedden zijn slechts kopieën van de 'idee' die het enige werkelijke bed is.

Het interne onderzoek naar de intersubjectieve kennis in de filosofie van Frege, brengt me wederom bij het ter discussie stellen van de rechtvaardiging van het z.g.n. derde rijk, de synoniem van plato's ideeën wereld.

Hoe kan het, ondanks onze onderlinge verschillen in anatomie en psychologie dat we allen, onafhankelijk van die verschillen, één zelfde objectief beeld van de waarheid kunnen hebben?

4.0 Conclusie:

Frege's garantie voor intersubjectieve kennis is het door hem opgevoerde derde rijk. Frege's *Sinn* in relatie tot een waarborg voor intersubjectieve kennis wordt dus bepaald door de plausibiliteit van een derde rijk, een platonische ideeënwereld. Hoe aannemelijk is het dat we kunnen refereren aan een systeem van, van onszelf onafhankelijke absolute normen in een abstract derde rijk en hoe werkt dit dan?. Deze vragen leiden ons weg uit de Taal filosofie van Frege naar het rijk van de Metafysica. Of wellicht naar het wetenschappelijke terrein van het hersenonderzoek?

5.0 Literatuur :

1. Frege Gottlob; Begriffsschrift, eine der arithmetischen nachgebildete Formelsprache des reinen Denkens Halle a. S., (1879)
2. Frege Gottlob; Die Grundlagen der Arithmetik; eine logische- mathematische Untersuchung über de Begriff der Zahl, Breslau, 1884
3. Frege Gottlob; Grundgesetze der Arithmetik, Jena L Verlag Hermann Pohle, Band I (1893), Band II (1903)
4. Frege Gottlob; 'Über Sinn und Bedeutung' (1892)
5. Frege Gottlob 'Der Gedanke' (1918)
6. A dictionary Of Philosophy, Pan Books (1983) MacMillan Press
1. Russel, Bertrand. *Geschiedenis van de westerse filosofie*. Servire/Kosmos –Z&K Uitgevers ISBN 90 215 89966
7. Kevin C. Klement 'Gottlob Frege' The Internet Encyclopedia of Philosophy; University of Massachusetts, Amherst
8. Edward N. Zalta 'Gottlob Frege', Stanford Encyclopedia of Philosophy